

Tabela do zgłaszania uwag w ramach konsultacji społecznych 14 projektowanych rezerwatów przyrody województwa podlaskiego

Lp.	Nazwa rezerwatu	Podmiot zgłaszający uwagi	Treść uwagi	Stanowisko RDOŚ (uwzględniona /częściowo uwzględniona/ nieuwzględniona)	Uzasadnienie stanowiska RDOŚ
1.	Świdziałówka	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Białymstoku (20.06.2025 r.)	Termin dotyczący przedstawienia opinii w przedmiotowej sprawie był zdecydowanie za krótki, aby dokonać szczegółowych analiz pod kątem zasadności wzmocnienia ochrony przyrody na wskazanych obszarach.	<i>nieuwzględniona</i>	Konsultacje społeczne w sprawie utworzenia 11 nowych oraz powiększenia 3 istniejących rezerwatów przyrody trwały 21 dni. Z uwagi na charakter sprawy termin ten wydaje się być wystarczająco długi na potrzeby zapoznania się z dokumentacją udostępnioną na stronie internetowej RDOŚ w Białymstoku i możliwości wypowiedzenia się w przedmiotowym zakresie.
2.			Dla proponowanych obiektów nie przedstawiono wystarczających argumentów w postaci ekspertyz i opracowań przyrodniczych. Przedłożone przez RDOŚ w Białymstoku materiały obejmują tylko wybrane elementy środowiska przyrodniczego. W związku z tym brakuje szczegółowej i całościowej wiedzy uzasadniającej powołanie rezerwatów w proponowanej formie.	<i>nieuwzględniona</i>	RDOŚ w Białymstoku dysponuje dużą bazą inwentaryzacji przyrodniczych, monitoringów i ekspertyz wykonanych na obszarze województwa podlaskiego (w tym również z obszaru planowanego rezerwatu przyrody Świdziałówka). Teren ten wykazuje się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, gdyż obejmuje w stanie naturalnym mozaikę ekosystemów i siedlisk przyrodniczych, a także siedliska zwierząt. Przy projektowaniu przebiegu rezerwatu dokonano szczegółowych analiz w oparciu o wiedzę ekspercką oraz uwarunkowania terenowe.
3.			Duże wątpliwości budzi potrzeba obejmowania ochroną rezerwatową obszarów łęgów jesionowo-olszowych, gdyż takie obszary w dobie niedoboru opadów w naszym regionie ulegają obecnie szybkim przekształceniom i mogą wymagać podejmowani czynnych działań ochronnych, mających na celu zachowanie trwałości lasu (zgodnie z ustawą o lasach). Wg prognoz mogą one stanowić obszary zagrożone rozpadem drzewostanów, co przy braku czynnych aktywnych działań, stanowi zagrożenie utraty wartości przyrodniczych. Dodatkowe wątpliwości budzi potrzeba obejmowania ochroną rezerwatową siedlisk grądowych, niejednokrotnie zniekształconych, wymagających	<i>częściowo uwzględniona</i>	Na obszarze planowanego rezerwatu przyrody zidentyfikowano źródłiska, łęgi z wodą płynącą oraz zastoiska w obniżeniach terenu. W wielu miejscach występują luki, a na ich granicach tworzy się okrajek leśny podnoszący ilość potencjalnych nisz siedliskowych. W ich obrębie funkcjonują zmiennowilgotne łąki trzęślicowe <i>Molinion</i> . Drzewostany w dolinie są zróżnicowane, jednak zbudowane przede wszystkim przez olszę i świerk, tworzące siedliska łęgu jesionowo-olszowego <i>Fraxino-Alnetum</i> i grądu <i>Tilio-Carpinetum</i> . Dominujące zbiorowiska lasów wilgotnych są wymienione w Dyrektywie Siedliskowej i sklasyfikowane jako 91E0-3 – łęg jesionowo-olszowy. W oddziale 252 występuje płat borealnej świerczyny na torfie <i>Sphagno girgensohnii-Piceetum</i> 91D0. Jednocześnie należy wskazać, iż niezwłocznie po utworzeniu rezerwatu zostaną opracowane zadania ochronne, które będą zawierały działania ochronne adekwatne do stwierdzonych zagrożeń występujących na terenie rezerwatu. Dokument ten pozwoli na zaplanowanie działań, które będą służyły celom ochrony rezerwatu. Ponadto w ciągu 5 lat od powołania rezerwatu przyrody Świdziałówka zostanie opracowany Plan ochrony dla tego rezerwatu.

			<p>podejmowania czynnych działań ochronnych, celem dostosowywania do istniejących warunków siedliskowych. Brak planów ochrony oraz zadań ochronnych dla większości istniejących obiektów rezerwatowych oraz ograniczone możliwości wydatkowania środków finansowych na działania ochronne w rezerwatach przyrody potwierdza zasadność naszych wątpliwości.</p>		
4.			<p>Dodatkowe wątpliwości budzi obejmowanie ochroną rezerwatową istniejących stref ochrony. Uważamy, że ochrona strefowa jest skutecznym i sprawdzonym sposobem ochrony poszczególnych gatunków.</p>	<p><i>niewuwzględniona</i></p>	<p>Rezerwat przyrody obejmuje obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi. Obecność stref ochrony ostoi, miejsca rozrodu i regularnego przebywania roślin, zwierząt i grzybów nie stanowi przesłanki do braku zasadności utworzenia w tym miejscu rezerwatu przyrody. Oba obiekty stanowią formy ochrony przyrody i zgodnie z ustawą o ochronie przyrody mogą znajdować się w tym samym obszarze.</p>
5.			<p>Analiza przygotowanych przez Państwa materiałów geometrycznych wykazała, że granice w obrębie gruntów zarządzanych przez jednostki PGL LP w większości opierają się o granice wydzieleń leśnych. W przypadku granic własności powinny obowiązkowo wykorzystywać działki ewidencyjne z Ewidencji Gruntów i Budynków (EGiB) jako referencję. Nadleśnictwa mają obowiązek dostosowywać swoją ewidencję stanu posiadania z EGiB, lecz w przypadku częstych w naszym terenie modernizacji gruntów, nie robią tego z dnia na dzień.</p>	<p><i>częściowo uwzględniona</i></p>	<p>Dokonano korekty granic rezerwatu poprzez dociągnięcie granic rezerwatu i otuliny do aktualnego podziału powierzchniowego Nadleśnictwa lub EGiB.</p>

6.			Największe wątpliwości budzi potrzeba wzmacniania ochrony przyrody jedynie na gruntach będących w zarządzie PGL LP. Świadczy to o naszym prawidłowym zarządzaniu gruntami PGL LP w trosce o właściwą ochronę wartości przyrodniczych na naszym terenie. Nie widząc zagrożeń z tytułu prowadzenia zrównoważonej, wielofunkcyjnej gospodarki leśnej, wskazujemy na potrzebę wzmacniania ochrony na gruntach będących w innym zarządzie (np. Wód Polskich) lub stanowiących inną własność, gdzie identyfikuje się najwięcej zagrożeń antropogenicznych. Należy podkreślić, że wody, nie będące w naszym zarządzie, stanowią najcenniejszy komponent przyrodniczy terenów wskazanych przez Państwa do wzmocnienia ochrony przyrody.	<i>nieuwzględniona</i>	Rezerwat Świdziałówka stanowi grunty Skarbu Państwa znajdujące się w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe Nadleśnictwo Krynki, a także Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie. Grunty stanowiące własność osób fizycznych nie mogą być włączone w granice rezerwatu przyrody bez ich zgody. Na etapie poprzedzającym konsultacje społeczne Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Białymstoku nie dysponował zgodą właścicieli nieruchomości prywatnych na ustanowienie na ich nieruchomościach rezerwatu wyrażoną w formie aktu notarialnego, co jest koniecznym, obok możliwości wywłaszczenia, warunkiem do objęcia danego terenu ograniczeniami w postaci ustanowienia rezerwatu.
7.			Propozycja korekty przebiegu granic w załączeniu (dołączona dokumentacja w formacie .shp)	<i>częściowo uwzględniona</i>	Przedstawiona przez Lasy Państwowe propozycja przebiegu rezerwatu Świdziałówka oparta jest na nieznanym tut. Urzędowi podziale powierzchniowym. Prawdopodobnie jest to podział planowany w ramach nowego Planu Urządzania Lasu Nadleśnictwa Krynki, który nie jest formalnie zatwierdzony. Nie ma zatem przesłanek do utworzenia rezerwatu w granicach zaproponowanych przez Nadleśnictwo Krynki. Należy zaznaczyć, iż w granice rezerwatu włączono również cieki wodne znajdujące się na tym obszarze. Wyłączone zostały z granic rezerwatu grunty prywatne oraz drogi dojazdowe.
8.	Świdziałówka	Lasonauci	Obszar dość mocno penetrowany przez ludzi; Powołanie rezerwatu jest celowe, zgodnie z zapisami w stosownych dokumentach (m.in. zakazy wymienione w art. 15 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody); kwestionuje się zakres otuliny, ponieważ obejmuje ona drzewostany o cechach które nie wyróżniają się od innych w okolicy.	<i>nieuwzględniona</i>	Otulinę wyznacza się w celu zabezpieczenia przed zagrożeniami zewnętrznymi wynikającymi z działalności człowieka.

9.	Świdziałówka	Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków	OTOP w pełni popiera powołanie aktualnie procedowanych 11 nowych rezerwatów przyrody i powiększanych 3 istniejących w województwie podlaskim. Obiekty te jako miejsca o wysokich walorach przyrodniczych uzupełnią sieć istniejących obszarów chronionych zapewniając im trwałą i formalną ochronę. W szczególności wartościowe jest obejmowanie ochroną naturalnych cieków wodnych i jezior wraz z przylegającymi do nich siedliskami podmokłymi oraz lasów o wysokim stopniu naturalności i stanowiących cenne siedliska i siedliska cennych gatunków. Objęcie ich ochroną jako rezerwatów przyrody stanowić będzie wartościowy krok w kierunku osiągnięcia celów stawianych w unijnej Strategii na rzecz Bioróżnorodności.		Uwaga o charakterze ogólnym, nie wymaga ustosunkowania się RDOŚ.
10.			W przypadku, gdy nie koliduje to z potrzebami ochrony gatunków wrażliwych, wnioskujemy o rozważenie udostępnienia obszarów powoływanych rezerwatów dla lokalnych społeczności na cele niekomercyjne.	<i>uwzględniona</i>	W ramach planowanego udostępnienia rezerwatu przyrody przewiduje się udostępnienie w zakresie możliwości pieszego poruszania się, zbierania na terenie rezerwatu grzybów i owoców runa leśnego, jeżeli nie wpłynie to negatywnie na cel ochrony rezerwatu. RDOŚ w Białymstoku dokona szczegółowej analizy w powyższym zakresie.
11.			Cenne jest wyznaczenie wokół projektowanych rezerwatów otulin. Ze względów praktycznych warto rozważyć - zamiast buforu - objęcie otuliną całych wydzieleń leśnych zachodzących na pas buforu.	<i>niewuwzględniona</i>	Otulinę stanowią całe wydzielania leśne.
12.	Świdziałówka	Podlaska Izba Rolnicza	Wprowadzenie rezerwatów wiąże się z restrykcyjnymi ograniczeniami w użytkowaniu gruntów. Nawet jeśli projektowane rezerваты w większości obejmują tereny leśne i torfowiskowe, ich ustanowienie może oddziaływać pośrednio na funkcjonowanie gospodarstw, m.in. poprzez ograniczenia	<i>niewuwzględniona</i>	Rezerwat przyrody wraz z otuliną obejmuje obszar gruntów stanowiących własność Skarbu Państwa, będących w zarządzie Nadleśnictwa Krynki oraz Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie. Utworzenie rezerwatu nie ograniczy sposobu korzystania z nieruchomości będących własnością osób fizycznych. Grunty stanowiące własność osób fizycznych nie mogą być włączone w granice rezerwatu przyrody bez ich zgody. Ponadto w ramach planowanego udostępnienia rezerwatu przyrody przewiduje się

			w dostępie do infrastruktury, wody oraz wpływ na sąsiadujące grunty. Taka ingerencja może prowadzić do spadku dochodów rolników i zagrożenia stabilności lokalnych gospodarstw.		udostępnienie w zakresie możliwości pieszego poruszania się, zbierania na terenie rezerwatu grzybów i owoców runa leśnego.
13.			Tworzenie rezerwatów znacząco ograniczy możliwość prowadzenia gospodarki łowieckiej. Skutkiem tego będzie wzrost liczby szkód w uprawach, szczególnie ze strony dzików, jeleni i łosi. Pomimo tego, że koła łowieckie są zobowiązane do wypłaty odszkodowań, to skala możliwych szkód może przekroczyć ich możliwości finansowe i organizacyjne. Dla wielu rolników oznacza to realną utratę części lub całości plonów, co wpływa bezpośrednio na ich dochody i bezpieczeństwo ekonomiczne.	<i>niewuwzględniona</i>	Powierzchnia planowanego rezerwatu stanowi nikły ułamek powierzchni całego kompleksu leśnego Puszcza Knyszyńska, w związku z tym uznano, że utworzenie rezerwatu nie wpłynie negatywnie na gospodarkę łowiecką na tym obszarze. Jednakże niewątpliwie, prowadzenie gospodarki łowieckiej powinno być zmodyfikowane z uwagi na utworzenie nowej formy ochrony przyrody. Zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt. 4 ustawy o ochronie przyrody, na terenie rezerwatu przyrody zabrania się polowania, z wyjątkiem obszarów wyznaczonych w planie ochrony lub zadaniach ochronnych ustanowionych dla rezerwatu przyrody.
14.			Wprowadzenie formalne konsultacje społeczne są prowadzone, nie zapewniają one rzeczywistego wpływu lokalnych społeczności na decyzje administracyjne. Granice niektórych planowanych rezerwatów wyznaczone zostały bez uwzględnienia kontekstu społeczno-gospodarczego oraz interesów mieszkańców, co budzi uzasadnione obawy o marginalizację głosu rolników.	<i>niewuwzględniona</i>	Konsultacje społeczne w sprawie utworzenia 11 nowych oraz powiększenia 3 istniejących rezerwatów przyrody trwały 21 dni. W tym czasie, każdy zainteresowany miał prawo zapoznać się z planowanymi do utworzenia rezerwatami przyrody i wnieść swoje uwagi.
15.			Wyłączenie kolejnych terenów spod użytkowania gospodarczego oraz ograniczenia wynikające z ochrony rezerwatowej mogą prowadzić do blokowania inwestycji lokalnych zarówno drogowych, jak i usługowych — szczególnie na terenach wiejskich. To realne zagrożenie dla rozwoju społeczności lokalnych i poprawy warunków życia mieszkańców.		Uwaga o charakterze ogólnym, nie wymaga ustosunkowania się RDOŚ.

16.			Projekty nie zakładają rozważenia innych, bardziej elastycznych form ochrony, takich jak sieć Natura 2000, programy rolno-środowiskowe czy lokalne inicjatywy ochrony przyrody. Takie rozwiązania umożliwiłyby współistnienie działań ochronnych z działalnością rolniczą, bez konieczności nakładania tak dotkliwych ograniczeń.	<i>nieuwzględniona</i>	Uwaga o charakterze ogólnym. Teren, na którym planuje się utworzenie rezerwatu przyrody położony jest w obszarze Natura 2000 Ostoja Knyszyńska i Natura 2000 Puszcza Knyszyńska. Brak alternatywnych rozwiązań dla planowanego utworzenia rezerwatu przyrody, gdyż jest to zgodne z ustawą o ochronie przyrody.
17.			W imieniu rolników i delegatów Podlaskiej Izby Rolniczej apelujemy o wstrzymanie prac nad tworzeniem i powiększaniem rezerwatów, które w obecnym kształcie mogą negatywnie wpłynąć na sytuację rolników i rozwój regionu. Wnioskujemy o przeprowadzenie rzetelnej analizy skutków społeczno-ekonomicznych, uwzględniającej realny wpływ projektów na rolnictwo, gospodarkę łowiecką i lokalny rozwój oraz zagwarantowanie realnego udziału rolników i mieszkańców wsi w procesie decyzyjnym, nie tylko w formie formalnych konsultacji, ale poprzez wspólne opracowanie rozwiązań zrównoważonych.	<i>nieuwzględniona</i>	Konsultacje społeczne w sprawie utworzenia 11 nowych oraz powiększenia 3 istniejących rezerwatów przyrody trwały 21 dni. W tym czasie, każdy zainteresowany miał prawo zapoznać się z planowanymi do utworzenia rezerwatami przyrody i wnieść swoje uwagi.
18.			Ponadto wnioskujemy o rozważenie alternatywnych form ochrony przyrody, które nie wyłączają wielkopowierzchniowych terenów z użytkowania, lecz umożliwiają zachowanie równowagi między ochroną środowiska a prowadzeniem gospodarki rolnej. Uzupełnienie analizy o ocenę szkód łowieckich i możliwości kompensacyjnych oraz wdrożenie realnych rekompensat za szkody łowieckie oraz wsparcie łowiectwa zaradcze	<i>nieuwzględniona</i>	Rezerwat przyrody Świdziałówka stanowi w całości grunty Skarbu Państwa znajdujące się w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe Nadleśnictwo Krynki oraz Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie. Utworzenie rezerwatu nie ograniczy sposobu korzystania z nieruchomości będących własnością osób fizycznych. Grunty stanowiące własność osób fizycznych nie mogą być włączone w granice rezerwatu przyrody bez ich zgody. Powierzchnia planowanego rezerwatu stanowi nikły ułamek powierzchni całego kompleksu leśnego Puszcza Knyszyńska, w związku z tym uznano, że utworzenie rezerwatu nie wpłynie negatywnie na gospodarkę łowiecką na tym obszarze. Ponadto prowadzenie gospodarki łowieckiej powinno być zmodyfikowane z uwagi na utworzenie nowej formy ochrony przyrody.

19.	Świdziałówka	PTTK w Warszawie	włączenie w granice rezerwatów terenów prywatnych łąk, pastwisk i nieużytków, w tym mokradeł, które położone są jako enklawy śródlęsne, i spełniają ważne funkcje przyrodnicze. W przeciwnym wypadku będą to enklawy włączone do obwodów łowieckich i ustawione na nich ambony myśliwskie, zamiast wież widokowych dla obserwacji przyrodniczych; włączenie w granice rezerwatów gruntów innej własności, a do czasu uzyskania zgody lub wykupienia na rzecz Skarbu Państwa wyznaczenia ich jako otuliny rezerwatów.	<i>niewuwzględniona</i>	Grunty stanowiące własność osób fizycznych nie mogą być włączone w granice rezerwatu przyrody bez ich zgody. Utworzenie rezerwatu nie ograniczy sposobu korzystania z nieruchomości będących własnością osób fizycznych. W przypadku uzyskania zgody osób fizycznych na objęcie ich działek ochroną rezerwatową, RDOŚ w Białymstoku poczyni kroki celem powiększenia rezerwatu. Na tym etapie jest to niemożliwe.
20.	Świdziałówka	Towarzystwo Biebrzańskie	Towarzystwo Biebrzańskie wyraża poparcie dla utworzenia rezerwatu przyrody w proponowanym zakresie w celu ochrony cennych siedlisk przyrodniczych, takich jak łąg jesionowo-olszowy Fraxino-Alnetum (91E0), grąd Tilio-Carpinetum (9170) oraz torfowisko niskie (7230), występujących w dolinie puszczańskiej rzeki. W przypadku płatów siedliska 7230 może zaistnieć potrzeba prowadzenia działań ochrony czynnej, takich jak odkrzaczanie lub koszenie, jednak konieczność ich wdrożenia powinna zostać zweryfikowana w terenie. Ochrona małych rzek śródlęsnych jest niezbędna dla utrzymania zdolności retencyjnych lasów i zachowania ich bogactwa biologicznego.	<i>niewuwzględniona</i>	Uwaga o charakterze ogólnym. Jednakże należy wskazać, iż zapis celu ochrony dla rezerwatu Świdziałówka w wyniku przeprowadzonych analiz przyrodniczych i wniesionych uwag uległ zmianie i brzmi on obecnie: Celem ochrony rezerwatu jest zachowanie zbiorowisk lasów łągowych i grądowych w dolinie puszczańskiej rzeki.
21.	Świdziałówka	osoby fizyczne (04.07.2025 r.)	1. Brak wystarczających ekspertyz i analiz przyrodniczych W dokumentach dotyczących rezerwatu Świdziałówka brakuje szczegółowych ekspertyz i analiz przyrodniczych, które jasno pokazywałyby wyjątkowość wskazanych gatunków w skali regionu czy	<i>częściowo uwzględniona</i>	1. RDOŚ w Białymstoku dysponuje dużą bazą inwentaryzacji przyrodniczych, monitoringów i ekspertyz wykonanych na obszarze województwa podlaskiego (w tym również z obszaru planowanego rezerwatu przyrody Świdziałówka). Teren ten wykazuje się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, gdyż obejmuje w stanie naturalnym mozaikę ekosystemów i siedlisk przyrodniczych, a także siedliska roślin, zwierząt i porostów. Przy projektowaniu przebiegu rezerwatu dokonano szczegółowych analiz w

		<p>kraju. Sam opis obecności porostów i owadów związanych z martwym drewnem nie wystarcza, jeśli nie jest poparty dokładnymi mapami stanowisk oraz oceną, czy ich populacje są trwałe w obecnych i przyszłych warunkach klimatycznych.</p> <p>2. Niezasadność biernej ochrony łągów Siedliska łągowe w dobie niedoboru opadów i pogarszających się warunków wodnych ulegają szybkim przekształceniom. Wymagają one czynnych działań ochronnych (np. regulacji stosunków wodnych, zabiegów pielęgnacyjnych), a nie biernej ochrony rezerwatowej, która może przyspieszyć degradację siedlisk zamiast je chronić.</p> <p>4. Brak odniesień do ochrony przeciwpożarowej Projekt rezerwatu nie zawiera zapisów dotyczących ochrony przeciwpożarowej ani kwestii utrzymania dróg pożarowych, co budzi istotne wątpliwości w kontekście rosnącego zagrożenia pożarami lasów w regionie. W ostatnich latach obserwuje się coraz większą liczbę pożarów w lasach, co wymaga bieżącego dostępu do terenu i możliwości szybkiego reagowania służb leśnych, czego ochrona bierna rezerwatu nie zapewnia.</p> <p>5. Brak wglądu do planu ochrony rezerwatu W projekcie zarządzenia nie przedstawiono planu ochrony, który jest potrzebny, aby ocenić sens tworzenia rezerwatu i sprawdzić, czy zaproponowane metody ochrony faktycznie odpowiadają potrzebom siedlisk i gatunków, które tam występują. Zgodnie z art. 18 ust. 2 ustawy o ochronie</p>		<p>oparciu o wiedzę ekspercką oraz uwarunkowania terenowe.</p> <p>2. Niezwłocznie po utworzeniu rezerwatu zostaną opracowane zadania ochronne, które będą zawierały działania ochronne adekwatne do stwierdzonych zagrożeń występujących na terenie rezerwatu. Zadania te będą skupiały się przede wszystkim na utrzymaniu bądź poprawie stanu łągowych siedlisk przyrodniczych.</p> <p>4. Niezwłocznie po utworzeniu rezerwatu zostaną opracowane zadania ochronne, które będą zawierały działania ochronne adekwatne do stwierdzonych zagrożeń występujących na terenie rezerwatu. Dokument ten pozwoli na zaplanowanie działań, które będą służyły celom ochrony rezerwatu. Uwzględni on również konieczność ochrony przeciwpożarowej wskazanego obszaru.</p> <p>5. Niezwłocznie po utworzeniu rezerwatu zostaną opracowane zadania ochronne, które będą zawierały działania ochronne adekwatne do stwierdzonych zagrożeń występujących na terenie rezerwatu. Dokument ten pozwoli na zaplanowanie działań, które będą służyły celom ochrony rezerwatu. Ponadto w ciągu 5 lat od powołania rezerwatu przyrody Świdziałówka zostanie opracowany Plan ochrony dla tego rezerwatu. Na etapie tworzenia rezerwatu nie tworzy się planów ochrony. Jest to dokument, który powstaje po utworzeniu rezerwatu przyrody.</p> <p>6. W celu zabezpieczenia przed zagrożeniami zewnętrznymi wynikającymi z działalności człowieka wyznaczono otulinę. Przy projektowaniu przebiegu rezerwatu i jego otuliny dokonano szczegółowych analiz w oparciu o wiedzę ekspercką oraz uwarunkowania terenowe.</p> <p>7. Rezerwat przyrody Świdziałówka stanowi w całości grunty Skarbu Państwa znajdujące się w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe Nadleśnictwo Krynki oraz Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie. Na omawianym obszarze znajdują się cieki wodne, które również objęte są ochroną rezerwatową.</p> <p>8. Rezerwat przyrody stanowi jedną z najwyższych form ochrony przyrody w Polskim prawie. Obejmuje obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi. W art. 15 ustawy o ochronie przyrody wskazano zakazy, które obowiązują w rezerwach przyrody, za których złamanie grozi kara aresztu lub grzywny. Stosowanie się do zakazów ujętych w art. 15 uop stanowi najwyższą formę ochrony bioróżnorodności.</p>
--	--	--	--	--

			<p>przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. plan ochrony może powstać w terminie 5 lat od utworzenia rezerwatu, co oznacza, że przez wiele lat rezerwat będzie funkcjonować bez konkretnych działań ochronnych, a cała ochrona będzie ograniczać się jedynie do wprowadzonych zakazów. To może wcale nie służyć przyrodzie, a wręcz prowadzić do pogorszenia stanu siedlisk i gatunków. Bez planu ochrony trudno rzetelnie ocenić, czy utworzenie rezerwatu w zaproponowanym kształcie ma sens i będzie skuteczne.</p> <p>6. Brak uzasadnienia otuliny Dokumentacja nie zawiera uzasadnienia dla wyznaczenia otuliny w zaproponowanym kształcie i powierzchni, ani opisu jej roli w ochronie rezerwatu. W związku z tym nie ma możliwości oceny zasadności ustanowienia otuliny w takiej formie.</p> <p>7. Wątpliwości dotyczące wyłącznego obejmowania gruntów Lasów Państwowych rezerwatami Wybiórcze obejmowanie rezerwatem wyłącznie gruntów w zarządzie PGL LP budzi wątpliwości co do zasadności i przejrzystości procedury powoływania rezerwatu.</p> <p>8. Certyfikacja Teren Nadleśnictwa Krynki, na którym planuje się rezerwat, jest objęty certyfikatami FSC i PEFC, które zapewniają ochronę bioróżnorodności i zrównoważoną gospodarkę leśną. Nie wskazano, co rezerwat wniesie ponad ochronę już realizowaną w ramach tych systemów.</p>		
--	--	--	--	--	--

22.	Świdziałówka	osoba fizyczna	Popieramy projekty, prosimy o udostępnienie rezerwatów do pieszych wędrówek w miarę zadań ochronnych tam gdzie jest to możliwe, np istniejącymi już wydeptanymi ścieżkami	<i>nieuwzględniona</i>	W ramach planowanego udostępnienia rezerwatu przyrody przewiduje się udostępnienie w zakresie możliwości pieszego poruszania się, zbierania na terenie rezerwatu grzybów i owoców runa leśnego, jeżeli nie wpłynie to negatywnie na cel ochrony rezerwatu. RDOŚ w Białymstoku dokona szczegółowej analizy w powyższym zakresie.
23.	Świdziałówka	osoba fizyczna	Stworzenie lub powiększenie rezerwatów stanowi zagrożenie dla procesów, jakie stworzyły obecny, wartościowy charakter tych obszarów. Obszary te uzyskały swój charakter również w wyniku pielęgnacji realizowanej m.in. w ramach działań gospodarczych, które obejmowały też pozyskanie drewna. Powołanie rezerwatów (wraz z otulinami) utrudni lub wręcz uniemożliwi prowadzenie tych prac, przez co procesy nadające obecny, wyjątkowy kształt tego obszaru ustaną. To ogromne zagrożenie, jakiego należy uniknąć. Należy przypomnieć, że prace realizowane na tych obszarach podlegają kontroli zgodnie z Ustawą z dnia 28 września 1991 r. o lasach i innymi aktami prawnymi, a tworzenie nowego reżimu kontroli administracyjnej jest tu po prostu nieuzasadnione. Wobec powyższego sprzeciwiam się utworzeniu lub powiększeniu tych rezerwatów.	<i>nieuwzględniona</i>	Niezwłocznie po utworzeniu rezerwatu zostaną opracowane zadania ochronne, które będą zawierały działania ochronne adekwatne do stwierdzonych zagrożeń występujących na terenie rezerwatu. Dokument ten pozwoli na zaplanowanie działań, które będą służyły celom ochrony rezerwatu.

24.			<p>Stworzenie lub powiększenie rezerwatów stanowi zagrożenie dobrobytu lokalnej społeczności. Obszary planowanych rezerwatów (nowych lub powiększanych, wraz z otulinami) stanowią ważne miejsce aktywności gospodarczej, w tym pozyskania drewna. Stanowi ono ważny surowiec dla lokalnej gospodarki, a uszczuplenie tego zasobu doprowadziłoby do osłabienia lub zapaści nie tylko firm pozyskujących drewno, ale i całego otoczenia biznesowego (przetwórstwo drewna, wytwarzanie wyrobów drewnianych oraz sektor firm usługowych obsługujących przemysł i pracowników). Zjawiska te grożą osłabieniem kapitału społecznego np. poprzez migrację zarobkową lub zmniejszenie aktywności gospodarczej. Należy przywołać, że wyłączenie pozyskania drewna przynosi ogromne koszty dla społeczeństwa Polski i gospodarki zarówno w skali makro jak i lokalnej. Szacuje się, że średni przyrost drewna w Polsce to 7,5 m³/ ha, rocznie (grubizna netto, czyli pozyskanie), a średnia cena za 2024 r. to 277 zł/m³. Co prawda może się wydawać, że dla lokalnej gospodarki wyłączenie jednego ha lasów to utrata „tylko” ok. 2077 zł/ha, rocznie (7,5 m³/ ha / rok x 277 zł/m³= 2077 zł/ha / rok), ale ponieważ nawet 95% drewna jest przerabiane w Polsce na gotowe produkty, to dla gospodarki całej Polski jest to utrata znacznie wyższa. Przyjmuje się, że wartość drewna przy przetwarzaniu na gotowe produkty rośnie średnio 6-krotnie (a potem te produkty dystrybutorzy sprzedają na</p>	<p><i>nieuwzględniona</i></p>	<p>Uwaga o charakterze ogólnym. Nie wskazano w jaki sposób tworzenie rezerwatów przyrody ma wpływać negatywnie na dobrobyt lokalnej społeczności. Rezerwat przyrody obejmuje obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi. Na obszarze tym od wielu lat nie jest prowadzona gospodarka leśna, albo jest w bardzo nieznacznym stopniu.</p>
-----	--	--	--	-------------------------------	--

			całym świecie za kwotę jeszcze nawet 2 razy wyższą). Zatem można przyjąć, że wyłączenie pozyskania drewna na tylko 1 ha może generować straty przekraczające 12,5 tys zł, rocznie. Wystawienie lokalnych społeczności na tak duże ryzyko nie jest uzasadnione. Wobec powyższego sprzeciwiam się utworzeniu lub powiększeniu tych rezerwatów.		
25.			Stworzenie lub powiększenie rezerwatów może utrudnić lub uniemożliwić odbudowę potencjału lokalnej społeczności. Choć przedmiotowe obszar mógłby pomóc generować dodatkowe korzyści (np. z rozwoju turystyki), to trudno oczekiwać, że zrównoważą one korzyści utracone w wyniku osłabienia aktualnej aktywności gospodarczej. Choć w skali Polski turystyka generuje istotne przychody, to jednak bardzo niewiele obszarów osiąga na tyle wysokie przychody z turystyki, by móc z powodzeniem podporządkowywać lokalny ustrój turystyce. Jest to możliwe wtedy i tylko wtedy, gdy zbiegnie się wiele czynników (geograficznych, historycznych, gospodarczych itd.), ale znając przedmiotowy obszary oceniam, że na taki zbieg liczyć tu nie można , więc odpowiednio duży <u>rozwój turystyki tu nie nastąpi</u> . Co więcej, należy przypomnieć, że istotą rezerwatu jest zabezpieczenie przyrody przed negatywnym oddziaływaniem przez człowieka. Turystyka zawsze taki wpływ generuje (już choćby przez hałas czy płoszenie	<i>niewuwzględniona</i>	Uwaga o charakterze ogólnym. W ramach planowanego udostępnienia rezerwatu przyrody przewiduje się udostępnienie w zakresie możliwości pieszego poruszania się, zbierania na terenie rezerwatu grzybów i owoców runa leśnego. Zgodnie z ustawą o dochodach samorządu terytorialnego przewiduje się subwencje ekologiczne (dopłaty, które trafią do samorządów) z tytułu powierzchni obszarów chronionych. Nowe rezerваты przyrody zwiększą atrakcyjność turystyczną regionu, co powinno wiązać się ze zwiększonymi dochodami z tytułu turystyki. Rezerваты stanowią miejsca w których doświadczamy usług ekosystemowych, również rekreacji i relaksacji, co przekłada się na redukcję stresu a tym samym ułatwia życie mieszkańcom regionu. Rezerваты w Puszczy Knyszyńskiej stanowią obecnie zaledwie kilka procent powierzchni, co w żaden sposób nie przekłada się na ograniczenie gospodarki leśnej.

			zwierzyny przez turystów chcących się dostać do miejsc cennych przyrodniczo) i pozostanie kwestią czasu nadejście chwili, w której trzeba ograniczyć ruch turystyczny w trosce o walory przyrodnicze obszaru. To nadwątliliby już i tak prawdopodobnie wątłe korzyści dla przedmiotowych obszarów. Dlatego sprzeciwiam się utworzeniu lub powiększeniu tych rezerwatów.		
26.			<p>Powoływanie lub powiększenie rezerwatów stanowi zbędną nadgorliwość. Choć przyroda Polski zasługuje na ochronę, to <u>nie jest</u> to jednoznaczne z koniecznością obejmowania nowych obszarów formami ochrony przyrody. Już teraz prawie 40% powierzchni Polski znajduje się pod różnymi formami ochrony przyrody, co stawia Polskę na 3 miejscu pośród krajów UE (a) (wykaz źródeł poniżej). Należy tu też podkreślić, że społeczeństwo potrzebuje nie tylko kontaktu z przyrodą, ale potrzebuje też silnej, racjonalnej gospodarki. Choć potoczna narracja nierzadko sugeruje, że gospodarka zagraża przyrodzie, to rzeczywisty obraz jest znacząco odmienny: <u>racjonalna gospodarka od lat pomaga chronić przyrodę</u>. Przykładami tego są choćby: (1) wzrost lesistości Polski – obecnie prawie 30% powierzchni pokrywają lasy, choć jeszcze w latach 40 XX w. było to zaledwie ok. 20% (b) Ogromny wzrost powierzchni dokonał się w lasach o funkcji gospodarczej, co równolegle stworzyło fenomenalne</p>	niewwzględniona	<p>Uwaga o charakterze ogólnym. Niezwłocznie po utworzeniu rezerwatu zostaną opracowane zadania ochronne, które będą zawierały działania ochronne adekwatne do stwierdzonych zagrożeń występujących na terenie rezerwatu. Dokument ten pozwoli na zaplanowanie działań, które będą służyły celom ochrony rezerwatu. Przewiduje się również działania z zakresu ochrony czynnej.</p>

			warunki dla prowadzenia ochrony przyrody w Polsce; (2) wzrost liczebności populacji gatunków, jakie w przeszłości uznawano za rzadkie lub zagrożone wyginięciem – np. bóbr europejski (<i>Castor fiber</i>) (c), dzik (<i>Sus scrofa</i>) (d), niedźwiedź bruntany (<i>Ursus arctos</i>) (e), wilk szary (<i>Canis lupus</i>) (f) i wiele innych. Wobec powyższego sprzeciwiam się utworzeniu lub powiększeniu tych rezerwatów.		
27.			<p>Powoływanie lub powiększenie rezerwatów stanowi zagrożenie dla ciągłości zjawisk ekologicznych. Należy podkreślić, że ochronie podlega przyroda jako całość, a nie tylko arbitralnie wybrane stadia rozwoju ekosystemów. Choć w potocznej narracji nierzadko pojawiają się twierdzenie jak to, że <i>szczególnie cenne są starolasy</i> (g) (czyt. inne siedliska są mniej cenne), to jest to twierdzenie niezgodne z istotą ochrony przyrody. Cenne dla przyrody są rozmaite stadia rozwoju ekosystemów (np. młodnik powstający na miejscu rębni przyciąga cenne gatunki, jakie nie radzą sobie w starszych lasach). W wielu miejscach to również dzięki działaniom gospodarczym dochodzi do korzystnych przemian w ekosystemach, co owocuje różnorodną mozaiką nisz ekologicznych, z jakich mogą korzystać liczne gatunki, w tym gatunki chronione. Jednak tworzenie rezerwatów może zagrażać ciągłości działań gospodarczych, a przez to może godzić w trwałość form przyrody jakie znamy dziś. Jednym z przykładów zaburzania ciągłości zjawisk</p>	nieuwzględniona	<p>Uwaga o charakterze ogólnym. Rezerwat przyrody obejmuje obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi. Rezerваты przyrody odgrywają kluczową rolę w ochronie różnorodności biologicznej. Chronią one unikalne ekosystemy, które są siedliskiem dla wielu gatunków roślin i zwierząt, często zagrożonych wyginięciem. Dzięki rezerwatom przyrody możliwe jest zachowanie naturalnych procesów ekologicznych, takich jak cykl życia, migracje czy interakcje między organizmami.</p>

			ekologicznych są zmiany liczebności populacji ptaków w Polsce. Dane wskazują, że liczebność ptaków leśnych rośnie, a terenów krajobrazu rolniczego i terenów podmokłych maleje (h). Tym bardziej pokazuje to, że prowadzona dotychczas gospodarka leśna sprzyja wielu gatunkom ptaków (ptaków leśnych, w szczególności). Przerwanie ciągłości gospodarki leśnej poprzez powoływanie lub powiększenie rezerwatów stanowi zagrożenie dla wielu gatunków , w tym ptaków leśnych i innych. Wobec powyższego sprzeciwiam się utworzeniu lub powiększeniu tych rezerwatów.		
28.			W podsumowaniu powyższych uwagi pragnę podkreślić, że nadmiar ochrony również stanowi zagrożenie . Nadmierny nacisk na obejmowanie obszarów formami ochrony może zagrażać racjonalnej gospodarce, a przez to może zagrażać społeczeństwu (i to na wiele rozmaitych sposobów np. poprzez obniżenie tzw. kapitału społecznego) oraz przyrodzie. Innymi słowy, powoływanie lub powiększanie rezerwatów może być wprost niezgodne z zasadą zrównoważonego rozwoju . I również dlatego się temu sprzeciwiam.	<i>nieuwzględniona</i>	Uwaga o charakterze ogólnym. Celem ochrony rezerwatu jest zachowanie zbiorowisk lasów łągowych i grądowych oraz zbiorowisk torfowiskowych w dolinie puszczańskiej rzeki. Niezwłocznie po utworzeniu rezerwatu zostaną opracowane zadania ochronne, które będą zawierały działania ochronne adekwatne do stwierdzonych zagrożeń występujących na terenie rezerwatu. Dokument ten pozwoli na zaplanowanie działań, które będą służyły celom ochrony rezerwatu. Zatem jest działaniem celowym i opartym na rzetelnej analizie zgromadzonej dokumentacji przyrodniczej oraz wiedzy eksperckiej.
29.	Świdziałówka	osoba fizyczna	W związku z prowadzoną konsultacją na temat tworzenia nowych lub powiększenia już istniejących rezerwatów przyrody chciałbym wyrazić swoją obawę o prowadzenie gospodarki łowieckiej.	<i>nieuwzględniona</i>	Powierzchnia planowanego rezerwatu stanowi nikły ułamek powierzchni całego kompleksu leśnego Puszcza Knyszyńska, w związku z tym uznano, że utworzenie rezerwatu nie wpłynie negatywnie na gospodarkę łowiecką na tym obszarze. Jednakże prowadzenie gospodarki łowieckiej powinno być zmodyfikowane z uwagi na utworzenie nowej formy ochrony przyrody. Zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt. 4 ustawy o ochronie przyrody, na terenie rezerwatu przyrody zabrania się polowania, z wyjątkiem obszarów wyznaczonych w planie ochrony lub zadaniach ochronnych ustanowionych dla rezerwatu przyrody.
30.	Świdziałówka	osoba fizyczna	Nie twżeniu nowych rezerwatów.		Uwaga o charakterze ogólnym, nie wymaga ustosunkowania się RDOŚ

31.	Świdziałówka	osoba fizyczna	Chciałbym wyrazić swoje zaniepokojenie planami tworzenia nowych rezerwatów przyrody i poszerzania granic tych istniejących. Uważam, że jest to działanie szkodliwe zarówno dla gospodarki prowadzonej przez człowieka, jak i dla samego dobrostanu zwierząt dziko żyjących. Tworzenie nowych rezerwatów będzie bowiem wpływało negatywnie na postrzeganie zwierząt dzikich, szczególnie przez społeczności wiejskie. Warto też odnotować coraz częstsze głosy środowisk naukowych mówiące o większej potrzebie ochrony czynnej w miejsce ochrony biernej.	<i>niewuwzględniona</i>	Uwaga o charakterze ogólnym. Nie wskazano w jaki sposób tworzenie rezerwatów przyrody ma wpływać negatywnie na gospodarkę prowadzoną przez człowieka i dobrostan zwierząt. Niezwłocznie po utworzeniu rezerwatu zostaną opracowane zadania ochronne, które będą zawierały działania ochronne adekwatne do stwierdzonych zagrożeń występujących na terenie rezerwatu. Dokument ten pozwoli na zaplanowanie działań, które będą służyły celom ochrony rezerwatu.
32.	Świdziałówka	osoba fizyczna	Dzień dobry wiem że trwają konsultacje społeczne w sprawie tworzenia nowych rezerwatów w województwie Podlaskim i na terenie całej Polski, dlatego ośmielę się napisać kilka zdań w tej kwestii. Pracuję w branży rolnej, zajmuje się produkcją roślinną i produkcją zwierzęcą czyli jestem czynnym rolnikiem. Dodatkowo jestem kierownikiem firmy handlowej największej na terenie całej Polski, która zajmuje dostarczaniem produktów do produkcji roślinnej. Mam bardzo dużo kontaktów z producentami rolnymi. I uważam że, nie chodzi tu o ochronę przyrody, lecz raczej o ograniczanie produkcji głównie rolnej i leśnej, znam rzeszę profesjonalnych przedsiębiorców rolnych jak i leśnych którzy obawiają się działań ministerstwa klimatu. Stawiam stanowczy sprzeciw takim działaniom, dodatkowo nadmienię, że moi koledzy z branży rolnej też włączają się i będą oponentami tego typu działań, które są nielogiczne, bo w terenie gdzie 80 procent społeczeństwa żyje z		Uwaga o charakterze ogólnym, nie wymaga ustosunkowania się RDOŚ

			rolnictwa i leśnictwa czyli chodzi głównie o Województwo podlaskie będą zamykane podstawowe gałęzie gospodarki i tworzona niby turystyka czyli skansen bo inaczej tego nie da się nazwać.		
33.	Świdziałówka	osoba fizyczna	Jestem przeciw tworzeniu nowych rezerwatów z uwagi na ograniczenie możliwości polowania. Spowoduje to zwiększenie szkód rolniczych oraz likwidację obwodów łowieckich łowieckich łowieckich	<i>nieuwzględniona</i>	Uwaga o charakterze ogólnym. Powierzchnia planowanego rezerwatu stanowi nikły ułamek powierzchni całego kompleksu leśnego Puszcza Knyszyńska, w związku z tym uznano, że utworzenie rezerwatu nie wpłynie negatywnie na gospodarkę łowiecką na tym obszarze. Jednakże prowadzenie gospodarki łowieckiej powinno być zmodyfikowane z uwagi na utworzenie nowej formy ochrony przyrody. Zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt. 4 ustawy o ochronie przyrody, na terenie rezerwatu przyrody zabrania się polowania, z wyjątkiem obszarów wyznaczonych w planie ochrony lub zadaniach ochronnych ustanowionych dla rezerwatu przyrody.
34.	Świdziałówka	osoba fizyczna	Obawiamy się powołanie nowych rezerwatów spowoduje presję zwierzyny na wyrządzanie szkód wyprawach rolników	<i>nieuwzględniona</i>	Uwaga o charakterze ogólnym. Prowadzenie gospodarki łowieckiej powinno być zmodyfikowane z uwagi na utworzenie nowej formy ochrony przyrody.
35.	Świdziałówka	osoba fizyczna	Celem ochrony projektowanego rezerwatu jest zachowanie zbiorowisk łągu jesionowołoszowego Fraxino-Alnetum (91E0), grądu Tilio-Carpinetum (9170) i torfowiska niskiego (7230) w dolinie puszczańskiej rzeki. Wobec tak sformułowanego celu ochrony, wyłączenie działki rz. Starzynki z granic rezerwatu jest absurdalne i stanowi istotne ryzyko braku możliwości utrzymania przedmiotu ochrony rezerwatu w przypadku np. przeprowadzenia w korycie rzeki prac utrzymaniowych wymienionych w Art. 227., ust. 3. ustawy Prawo wodne. Rzeka Starzynka na odcinku planowanego rezerwatu nie jest ciekim transferującym wodę z obszarów rolniczych, więc jej włączenie w granice rezerwatu oraz zaniechanie prac	<i>uwzględniona</i>	Celem ochrony rezerwatu jest zachowanie zbiorowisk lasów łągowych i grądowych w dolinie puszczańskiej rzeki. Rezerwat przyrody Świdziałówka stanowi w całości grunty Skarbu Państwa znajdujące się w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe Nadleśnictwo Krynki oraz Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie, ponieważ do granic rezerwatu włączono cieki wodne.

			utrzymaniowych zwiększy prawdopodobieństwo zachowania przedmiotów ochrony planowanego rozszerzenia rezerwatu. Wnoszę o włączenie w granice rezerwatu działki ewidencyjnej rz. Czarna (Czarna Rzeczek). Działka ta jest własnością Skarbu Państwa i jako taka powinna zostać włączona w granice planowanego rezerwatu. Przeprowadzenie ewentualnych prac utrzymaniowych na rzece będzie możliwe, np. w drodze derogacji.		
36.	Świdziałówka	Nadleśnictwo Krynki	W części północno – zachodniej obejmującej kompleks z wydzielaniami: 232 kx 01; 253 a; b; g; j; l; r; s; t; w; y; z; x; ax; swoim położeniem oraz znajdującymi wewnątrz gruntami prywatnymi powodują brak integralności granicy planowanego rezerwatu i uniemożliwią dostęp do gruntów prywatnych.	<i>uwzględniona</i>	Z granic planowanego rezerwatu przyrody wyłączono grunty stanowiące własność osób prywatnych. Dodatkowo wyłączono również drogi dojazdowe do przedmiotowych działek.
37.			Wydzielenia w oddziałach : 231 X 01, ; 251 a, c, d, f, l, j, ; 250 c, g, ; 262 h 01, c 01, ; 331 f, d, ; 332 g, ; ; 265 b, g, d 01, ; 279 a 01, f, b, ; 278 l 01, c, stanowią drzewostany ze znacznym udziałem świerka oraz sosny są zagrożone zamieraniem lub rozpadem i mogą wymagać w najbliższym okresie prowadzenia pilnych cięć sanitarnych, których zaniechanie może doprowadzić do degradacji cennych siedlisk borowych.	<i>niewzględniona</i>	Niezwłocznie po utworzeniu rezerwatu zostaną opracowane zadania ochronne, które będą zawierały działania ochronne adekwatne do stwierdzonych zagrożeń występujących na terenie rezerwatu. Dokument ten pozwoli na zaplanowanie działań, które będą służyły celom ochrony rezerwatu.
38.			Grunty zakwalifikowane jako łąki, pastwiska w oddziałach: 253 s, w, z; 251 b; w celu zachowania ich w naturalnego charakteru wymagają prowadzenia racjonalnej gospodarki łąkowo-rolnej przez nadleśnictwo.	<i>niewzględniona</i>	Niezwłocznie po utworzeniu rezerwatu zostaną opracowane zadania ochronne, które będą zawierały działania ochronne adekwatne do stwierdzonych zagrożeń występujących na terenie rezerwatu. Dokument ten pozwoli na zaplanowanie działań, które będą służyły celom ochrony rezerwatu. Zadania te będą odnosiły się również do działań z zakresu gospodarki łąkowo-rolnej.

39.		W oddziałach 302 I oraz 256 c 01 znajdują się grodzone uprawy leśne nie spełniające warunków planowanego rezerwatu. Gruntów sklasyfikowane np. jako Ł-ROWY; LZR-Ł; ROWY-R i wykazane w zestawieniu tabelarycznym do usunięcia stanowią wypełnienie kompleksów leśnych a ich pozostawienie spowoduje dezintegrację granic.	<i>nieuwzględniona</i>	Sama obecność ogrodzonej uprawy leśnej w granicach projektowanego rezerwatu przyrody nie stanowi podstawy do jej usunięcia z granic. W planowanych do opracowania zadaniach ochronnych RDOŚ pochylił się również nad tą kwestią.
40.		Cieki wodne przebiegające przez proponowany rezerwat nie stanowią własności Lasów Państwowych a są istotnym elementem wpływającym na siedliska, które mają być chronione.	<i>uwzględniona</i>	Rezerwat przyrody Świdziałówka stanowi w całości grunty Skarbu Państwa znajdujące się w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe Nadleśnictwo Krynki oraz Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie, ponieważ do granic rezerwatu włączono cieki wodne.
41.		Należy zwrócić uwagę, że dla proponowanych obiektów nie przedstawiono wystarczających argumentów w postaci ekspertyz i opracowań przyrodniczych. Przedłożone przez RDOŚ w Białymstoku materiały obejmują tylko wybrane elementy środowiska przyrodniczego. W związku z tym brakuje szczegółowej i całościowej wiedzy uzasadniającej powołanie rezerwatów w proponowanej formie.	<i>nieuwzględniona</i>	RDOŚ w Białymstoku dysponuje dużą bazą inwentaryzacji przyrodniczych, monitoringów i ekspertyz wykonanych na obszarze województwa podlaskiego (w tym również z obszaru planowanego rezerwatu przyrody Świdziałówka). Teren ten wykazuje się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, gdyż obejmuje w stanie naturalnym mozaikę ekosystemów i siedlisk przyrodniczych, a także siedliska zwierząt. Przy projektowaniu przebiegu rezerwatu dokonano szczegółowych analiz w oparciu o wiedzę ekspercką oraz uwarunkowania terenowe.
42.		Duże wątpliwości budzi potrzeba obejmowania ochroną rezerwatową obszarów łęgów jesionowo-olszowych, gdyż takie obszary w dobie niedoboru opadów w naszym regionie ulegają obecnie szybkim przekształceniom i mogą wymagać podejmowania czynnych działań ochronnych, mających na celu zachowanie trwałości lasu (zgodnie z ustawą o lasach). Wg prognoz mogą one stanowić obszary zagrożone rozpadem drzewostanów, co przy braku czynnych aktywnych działań, stanowi zagrożenie utraty wartości przyrodniczych.	<i>nieuwzględniona</i>	Niezwłocznie po utworzeniu rezerwatu zostaną opracowane zadania ochronne, które będą zawierały działania ochronne adekwatne do stwierdzonych zagrożeń występujących na terenie rezerwatu. Zadania te będą skupiały się przede wszystkim na utrzymaniu bądź poprawie stanu łęgowych siedlisk przyrodniczych. Ponadto obligatoryjnie w zadaniach ochronnych znajdą się zapisy z PZO obszaru Natura 2000 Ostoja Knyszyńska.

43.			Dodatkowe wątpliwości budzi potrzeba obejmowania ochroną rezerwatową siedlisk grądowych, niejednokrotnie zniekształconych, wymagających podejmowania czynnych działań ochronnych, celem dostosowywania do istniejących warunków siedliskowych. Brak planów ochrony oraz zadań ochronnych dla większości istniejących obiektów rezerwatowych oraz ograniczone możliwości wydatkowania środków finansowych na działania ochronne w rezerwach przyrody potwierdza zasadność naszych wątpliwości.	<i>nieuwzględniona</i>	Niezwłocznie po utworzeniu rezerwatu zostaną opracowane zadania ochronne, które będą zawierały działania ochronne adekwatne do stwierdzonych zagrożeń występujących na terenie rezerwatu. Zadania te będą skupiały się na utrzymaniu bądź poprawie stanu łąk. Ponadto obligatoryjnie w zadaniach ochronnych znajdą się zapisy z PZO obszaru Natura 2000 Ostoja Knyszyńska.
44.			Analiza przygotowanych przez Państwa materiałów geometrycznych wykazała, że granice w obrębie gruntów zarządzanych przez jednostki PGL LP w większości opierają się o granice wydziałów leśnych. W przypadku granic własności powinny obligatoryjnie wykorzystywać działki ewidencyjne z Ewidencji Gruntów i Budynków (EGiB) jako referencję. Nadleśnictwa mają obowiązek dostosowywać swoją ewidencję stanu posiadania z EGiB, lecz w przypadku częstych w naszym terenie modernizacji gruntów, nie robią tego z dnia na dzień.	<i>nieuwzględniona</i>	Przedstawiona przez Lasy Państwowe propozycja przebiegu rezerwatu Świdziałówka oparta jest na nieznanym tut. Urzędowi podziale powierzchniowym. Prawdopodobnie jest to podział planowany w ramach nowego Planu Urządzania Lasu Nadleśnictwa Krynk, który nie jest formalnie zatwierdzony. Nie jest to również podział wynikający z Ewidencji Gruntów i Budynków (EGiB). Nie ma zatem przesłanek do utworzenia rezerwatu w granicach zaproponowanych przez Nadleśnictwo Krynk. Należy zaznaczyć, iż w granice rezerwatu włączono ciek wodny znajdujący się na tym obszarze. Wyłączone zostały z granic rezerwatu grunty prywatne oraz drogi dojazdowe. Granice rezerwatu dociągnięto do granic aktualnego podziału powierzchniowego Nadleśnictwa Krynk oraz konturów dróg dojazdowych i działek ewidencyjnych osób prywatnych.
45.			W związku z powyższym opinia na temat utworzenia rezerwatu "Świdziałówka" jest negatywna.		Uwaga o charakterze ogólnym, nie wymaga ustosunkowania się RDOŚ

46.	Świdziałówka	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Białymstoku (04.07.2025 r.)	<p>Obecny status wszystkich obiektów wyróżnionych przez Państwa do wzmocnienia ochrony, w zupełności pozwala na zachowanie i właściwą ochronę wartości przyrodniczych tam reprezentowanych. Świadczą o tym dobrze zachowane siedliska przyrodnicze, stanowiska chronionych gatunków roślin, grzybów i zwierząt, które są obecnie włączane w granice projektowanych rezerwatów przyrody, a dotychczas chronione były w ramach wielofunkcyjnej, zrównoważonej gospodarki leśnej oraz z poszanowaniem zasad ochrony przyrody obowiązujących na danym terenie. Należy zaznaczyć, że w każdym przypadku istniejące formy ochrony przyrody nakładają się na siebie wielokrotnie (obszary Natura 2000, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, strefy ochrony). Ustanowione Plany zadań ochronnych dla większości obszarów Natura 2000 oraz ich nadrzędność w stosunku do innych dokumentów planistycznych, w tym Planów Urządzania Lasu zabezpiecza najcenniejsze elementy przyrodnicze tam występujące. Dodatkowo są to tereny najczęściej wyłączone z gospodarowania w oparciu o inne wytyczne branżowe, przestrzegane i wdrażane przez Lasy Państwowe.</p>	nieuwzględniona	<p>Polskie prawodawstwo nie wyklucza możliwości nakładania się na jednym obszarze kilku form ochrony przyrody. Ponadto każda forma ochrony przyrody pełni swoją unikalną rolę. Rezerwat przyrody jako jedna z najwyższych form ochrony obejmuje obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi. Rezerваты przyrody odgrywają kluczową rolę w ochronie różnorodności biologicznej. Chronią one unikalne ekosystemy, które są siedliskiem dla wielu gatunków roślin i zwierząt, często zagrożonych wyginięciem. Dzięki rezerwatom przyrody możliwe jest zachowanie naturalnych procesów ekologicznych, takich jak cykl życia, migracje czy interakcje między organizmami. Zapisy Planów Zadań Ochronnych odnoszą się do siedlisk przyrodniczych i gatunków roślin, zwierząt i grzybów będących przedmiotami ochrony danego obszaru Natura 2000.</p>
47.			<p>Utworzenie przez Państwa kolejnych rezerwatów przyrody nie wpłynie na jakość ochrony przyrody, a jedynie utrudni w wielu przypadkach realizację niezbędnych działań ochronnych w celu utrzymania siedlisk czy gatunków we właściwym stanie. Dodatkowo ograniczy dostęp do lasu. Po ustanowieniu</p>	nieuwzględniona	<p>Niezwłocznie po utworzeniu rezerwatu zostaną opracowane zadania ochronne, które będą zawierały działania ochronne adekwatne do stwierdzonych zagrożeń występujących na terenie rezerwatu. Dokument ten pozwoli na zaplanowanie działań, które będą służyły celom ochrony rezerwatu i będą skorelowane ze zidentyfikowanymi zagrożeniami i koniecznością realizacji niezbędnych działań ochronnych w celu utrzymania, odtworzenia siedlisk czy gatunków we właściwym stanie. Ponadto w ramach planowanego udostępnienia rezerwatu przyrody przewiduje się</p>

			<p>rezerwatu przyrody będzie obowiązywać obligatoryjny zakaz wstępu na teren rezerwatu, poza sytuacjami wymienionymi literalnie w ustawie o ochronie przyrody. W sprawie udostępnienia jakiegokolwiek szlaku do ruchu pieszego muszą zaistnieć uzasadnione przesłanki nie kolidujące z celem ochrony rezerwatu przyrody i musi być wydane specjalne zarządzenie RDOŚ w tej sprawie. W przypadku ewentualnego udostępnienia rezerwatów obowiązujące uwarunkowania prawne w dużej mierze utrudnią lub uniemożliwią podejmowanie działań w celu utrzymania właściwych zasad bezpieczeństwa. Kolejną sprawą jest wyegzekwowanie wśród społeczeństwa przestrzegania obowiązujących przepisów, podczas gdy brak jest właściwego oznakowania istniejących już od wielu lat obiektów rezerwatowych.</p>		<p>udostępnienie w zakresie możliwości pieszego poruszania się, zbierania na terenie rezerwatu grzybów i owoców runa leśnego, które nie będą sprzeczne z celami rezerwatu przyrody Świdziałówka. Jednocześnie należy wskazać, iż RDOŚ w Białymstoku rokrocznie dokonuje zakupu tablic do oznaczania rezerwatów przyrody na obszarze województwa podlaskiego i udostępnia je Nadleśnictwom.</p>
48.			<p>W przypadku podejmowania decyzji o utworzeniu rezerwatów przyrody wnioskuje się o uwzględnienie uwag zgłoszonych we wcześniejszej opinii przedłożonej przy piśmie z dnia 20 czerwca 2025 r. oraz rezygnację z ustanawiania otulin, które tworzy się w przypadku stwierdzenia zagrożeń dla planowanych celów ochrony. W przypadku projektowanych rezerwatów wyłącznie na gruntach będących w zarządzie PGL LP nie stwierdza się żadnych zagrożeń z tytułu prawidłowo prowadzonej gospodarki leśnej.</p>	<p><i>częściowo uwzględniona</i></p>	<p>W przedmiotowej tabeli odniesiono się do uwag wskazanych przy piśmie z dnia 20 czerwca 2025 r. Nie planuje się odstępiania od wyznaczenia otuliny dla rezerwatu przyrody Świdziałówka, z uwagi na konieczność zabezpieczenia drzewostanów przed zagrożeniami zewnętrznymi wynikającymi z działalności człowieka.</p>

49.			Przebieg granic projektowanych obiektów rezerwatowych powinien być poprowadzony w oparciu o aktualny podział powierzchniowy. Granice powinny być oparte o szczegóły umożliwiające identyfikację w terenie (drogi, linie oddziałowe, granice wydzieleni).	<i>uwzględniona</i>	Dokonano korekty granic rezerwatu poprzez dociągnięcie granic rezerwatu i otuliny zgodnie z aktualnym podziałem powierzchniowym Nadleśnictwa lub EGiB. Ponadto wyłączono z granic rezerwatu drogi dojazdowe do działek leżących wewnątrz rezerwatu, które stanowią własność osób fizycznych, a także działki osób fizycznych. Włączono do granic rezerwatu ciekі wodne będące w zarządzie PGW WP.
50.			Dodatkowo w wielu przypadkach zaproponowany przebieg granic planowanych rezerwatów, ograniczający się jedynie do gruntów będących w zarządzie Lasów Państwowych nie gwarantuje właściwej ochrony siedlisk oraz integralności obszarów. Stwarza to realne zagrożenie dla planowanych celów ochrony projektowanych rezerwatów.	<i>niewzględniona</i>	Grunty stanowiące własność osób fizycznych nie mogą być włączone w granice rezerwatu przyrody bez ich zgody. Na etapie poprzedzającym konsultacje społeczne Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Białymstoku nie dysponował zgodą właścicieli nieruchomości prywatnych na ustanowienie na ich nieruchomościach rezerwatu wyrażoną w formie aktu notarialnego, co jest koniecznym, obok możliwości wywłaszczenia, warunkiem do objęcia danego terenu ograniczeniami w postaci ustanowienia rezerwatu. Ponadto należy wskazać, iż do granic rezerwatu włączono ciekі wodne będące w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie.
51.			Wskazuje się również na potrzebę wykonania spójnej szczegółowej inwentaryzacji przyrodniczej dla ww. projektowanych obiektów. Jedynym zbiorem informacji przyrodniczej na temat potrzeby wzmocnienia ochrony na danym terenie jest uzasadnienie do projektu zarządzenia sporządzone w oparciu o literaturę z różnych lat oraz wrywkowe inwentaryzacje przyrodnicze.	<i>niewzględniona</i>	RDOŚ w Białymstoku dysponuje dużą bazą inwentaryzacji przyrodniczych, monitoringów i ekspertyz wykonanych na obszarze województwa podlaskiego (w tym również z obszaru planowanego rezerwatu przyrody Świdziałówka). Teren ten wykazuje się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, gdyż obejmuje w stanie naturalnym mozaikę ekosystemów i siedlisk przyrodniczych, a także siedliska roślin, zwierząt i porostów. Przy projektowaniu przebiegu rezerwatu dokonano szczegółowych analiz w oparciu o wiedzę ekspercką oraz uwarunkowania terenowe.
52.			Obecny status ochrony pozwala na zachowanie i właściwą ochronę wartości przyrodniczych tego terenu. Planowany rezerwat położony jest na terenie obszaru Natura 2000 Puszcza Knyszyńska PLB200003 oraz Ostoja Knyszyńska PLH200006, posiadających Palny zadań ochronnych oraz na terenie Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej, dla którego obecnie wykonywany jest plan ochrony.	<i>niewzględniona</i>	Ochrona obszarów objętych siecią Natura 2000 ogranicza się do ochrony przedmiotów ochrony, natomiast objęcie obszaru ochroną rezerwatową zabezpiecza cały obszar i bioróżnorodność występującą na tym terenie.

53.			Występują tu siedliska przyrodnicze (91E0, 91D0), gatunki takie jak: zgniotek cynobrowy czy bóbr, wymienione w Dyrektywie Siedliskowej oraz gatunki ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej chronione są między innymi w ramach Planów zadań ochrony sporządzonych dla ww. obszarów Natura 2000.		Uwaga o charakterze ogólnym, nie wymaga ustosunkowania się RDOŚ.
54.			W uzasadnieniu do projektu zarządzenia wskazano, że projektowany rezerwat położony jest na gruntach Skarbu Państwa znajdujących się w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe Nadleśnictwo Krynki. Informuje się, że cieki Świdziałówka oraz Starzynka, stanowiące ważny element przyrodniczy planowanego obiektu rezerwatowego nie są w zarządzie Nadleśnictwa Krynki. Niemniej jednak widzi się zasadność włączenia ich do granic planowanego rezerwatu.	<i>uwzględniona</i>	Rezerwat przyrody Świdziałówka stanowi w całości grunty Skarbu Państwa znajdujące się w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe Nadleśnictwo Krynki oraz Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie, ponieważ do granic rezerwatu włączono cieki wodne.
55.			W przypadku podtrzymywania idei dotyczącej utworzenia rezerwatu na tym terenie wnioskuje się o korektę granic zgodnie z wcześniejszą opinią przedłożoną przy piśmie z dnia 20 czerwca 2025 r., znak: ZP.7212.2.18.2025 oraz rezygnację z ustanawiania otuliny, którą tworzy się w przypadku stwierdzenia zagrożeń dla planowanego celu ochrony. W obecnej sytuacji prawidłowo prowadzona wielofunkcyjna, zrównoważona gospodarka leśna pozwoliła na zachowanie istniejących tu cennych wartości przyrodniczych. Trudno więc mówić o jakichkolwiek zagrożeniach i potrzebie ustanawiania otuliny.	<i>niewzględniona</i>	Przedstawiona przez Lasy Państwowe propozycja przebiegu rezerwatu Świdziałówka oparta jest na nieznanym tut. Urzędowi podziale powierzchniowym. Prawdopodobnie jest to podział planowany w ramach nowego Planu Urządzania Lasu Nadleśnictwa Krynki, który nie jest formalnie zatwierdzony. Nie ma zatem przesłanek do utworzenia rezerwatu w granicach zaproponowanych przez Nadleśnictwo Krynki. Rezerwat przyrody jest formą ochrony przyrody, która ustanawiana jest na danym obszarze na okres, w którym zachowany jest jej cel ochrony. Zatem jest to forma ochrony przyrody, która ma długotrwały zasięg. Jak wynika z uwagi Lasów Państwowych, w <i>obecnej sytuacji</i> prawidłowo prowadzona wielofunkcyjna, zrównoważona gospodarka leśna pozwoliła na zachowanie istniejących tu cennych wartości przyrodniczych. Zatem zasadnym jest wyznaczenie otuliny w przedmiotowym przypadku w celu zabezpieczenia teraz i w przyszłości przed zagrożeniami zewnętrznymi wynikającymi z działalności człowieka.

56.			Zwraca się uwagę, że granice projektowanego rezerwatu powinny być poprowadzone w oparciu o aktualny podział powierzchniowy Nadleśnictwa Krynki. Granice powinny być oparte o szczegóły umożliwiające identyfikację w terenie (drogi, linie oddziałowe, granice wydzieleni).	<i>częściowo uwzględniona</i>	Przedstawiona przez Lasy Państwowe propozycja przebiegu rezerwatu Świdziałówka oparta jest na nieznanym tut. Urzędowi podziale powierzchniowym. Prawdopodobnie jest to podział planowany w ramach nowego Planu Urządzania Lasu Nadleśnictwa Krynki, który nie jest formalnie zatwierdzony. Nie ma zatem przesłanek do utworzenia rezerwatu w granicach zaproponowanych przez Nadleśnictwo Krynki. Należy zaznaczyć, iż w granice rezerwatu włączono również ciek wodny znajdujący się na tym obszarze. Wyłączone zostały z granic rezerwatu grunty prywatne oraz drogi dojazdowe. Granice rezerwatu dociągnięto do granic aktualnego podziału powierzchniowego Nadleśnictwa Krynki oraz konturów dróg dojazdowych i działek ewidencyjnych osób prywatnych.
57.			Dodatkowo wskazuje się na potrzebę wykonania spójnej inwentaryzacji przyrodniczej dla obiektu, jakim jest planowany rezerwat przyrody. Jedynym zbiorem informacji przyrodniczej na temat potrzeby wzmocnienia ochrony na tym terenie jest uzasadnienie do projektu zarządzenia RDOŚ w Białymstoku, co zdecydowanie wymaga uzupełnienia i opracowania szerszej, spójnej inwentaryzacji przyrodniczej.	<i>nieuwzględniona</i>	RDOŚ w Białymstoku dysponuje dużą bazą inwentaryzacji przyrodniczych, monitoringów i ekspertyz wykonanych na obszarze województwa podlaskiego (w tym również z obszaru planowanego rezerwatu przyrody Świdziałówka). Teren ten wykazuje się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, gdyż obejmuje w stanie naturalnym mozaikę ekosystemów i siedlisk przyrodniczych, a także siedliska roślin, zwierząt i porostów. Przy projektowaniu przebiegu rezerwatu dokonano szczegółowych analiz w oparciu o wiedzę ekspercką oraz uwarunkowania terenowe.
58.	Świdziałówka	osoba fizyczna	uwaga dotyczy siedliska 7230 torfowisko niskie: To siedlisko przyrodnicze współcześnie ekstremalnie rzadkie w regionie P. Knyszyńskiej. Nie ma o nim wzmianki w uzasadnieniu, gdzie mowa jest o łąkach trzęślicowych. Czy występowanie mechowisk typu 7230 w granicach proj. Rezerwatu jest pewne?	<i>nieuwzględniona</i>	Uwaga wpłynęła po terminie. Jednakże należy wskazać, iż zapis celu ochrony dla rezerwatu Świdziałówka w wyniku przeprowadzonych analiz przyrodniczych i wniesionych uwag uległ zmianie i brzmi on: Celem ochrony rezerwatu jest zachowanie zbiorowisk lasów łęgowych i grądowych w dolinie puszczańskiej rzeki.
59.	Świdziałówka	Bóbr s.c.	Będzie problem ze szkodami łowieckimi i ludziom którzy mają tam swoje działki	<i>nieuwzględniona</i>	Uwaga o charakterze ogólnym. Powierzchnia planowanego rezerwatu stanowi nikły ułamek powierzchni całego kompleksu leśnego Puszcza Knyszyńska, w związku z tym uznano, że utworzenie rezerwatu nie wpłynie negatywnie na gospodarkę łowiecką na tym obszarze. Jednakże prowadzenie gospodarki łowieckiej powinno być zmodyfikowane z uwagi na utworzenie nowej formy ochrony przyrody. Zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt. 4 ustawy o ochronie przyrody, na terenie rezerwatu przyrody zabrania się polowania, z wyjątkiem obszarów wyznaczonych w planie ochrony lub zadaniach ochronnych ustanowionych dla rezerwatu przyrody.

60.	Świdziałówka	osoby fizyczne (04.07.2025 r.)	Brak treści uwagi	<i>niewwzględniona</i>	wiadomości e-mail zostały złożone po terminie.
-----	--------------	-----------------------------------	-------------------	------------------------	--